

La mena i la mina

Hom pot pensar que no hi ha cap relació entre els mots *mena* i *mina*, que utilitzem en frases com *Aquest tomàquet és d'una altra mena* i *Aquest negoci és una mina*. Però, en realitat, es tracta de dues variants o, si es vol, de dues formes diferents, procedents d'un mateix mot originari. Dit encara més exactament, la forma primitiva, la que s'usava en la llengua medieval, és *mena*, que és un mot d'origen gàl·lic. I, segons el Diccionari Alcover-Moll, és d'aquesta forma que prové *mina*, per influència del francès o de l'italià. L'exemple més antic que recull aquest repertori de la forma moderna és d'un document de l'any 1451.

En l'ús actual, segons els diccionaris, *mena* significa únicament «mineral metal·lífer», «veta o jaciment de mineral objecte d'una explotació econòmica», significat a partir del qual és fàcil de veure que aquest mot hagi adquirit el sentit avui tan usual de «classe, condició, manera d'ésser més o menys característica i diferenciada» (que també recullen els diccionaris, és clar). Però no li atribueixen el significat de «excavació subterrània feta per extreure mineral», encara que en certes designacions les dues idees s'han de confondre necessàriament. Si més no, *mena* s'usa encara al Rosselló designant l'indret on té lloc una extracció de mineral, tal com mostra aquest exemple de Josep-Sebastià Pons: *Els menerons no baixen mai de la mena els dies feiners* (*Llibre de les set sivelles*). Com a sinò-

nim de *mina*, els diccionaris indiquen un derivat de *mena*, la forma *mener*, de què prové, al seu torn, el derivat *meneró*, usat, com hem vist, al Rosselló, com a sinònim de *minaire*.

Encara que la idea que d'antuvi suggereix la forma *mina* és la que hem indicat, —excavació subterrània feta per extreure mineral—, d'acord amb la seva etimologia, avui el significat d'aquest mot s'ha generalitzat i l'utilitzem per a designar tota mena de passos subterranis així com, en sentit figurat, per a designar una cosa que dóna molt profit, d'on hom pot extreure abundantment quelcom d'interès. En l'ús popular, fins i tot s'ha arribat a utilitzar aquest nom per a la designació d'un pas subterrani a través d'una muntanya destinat a un ferrocarril, en concurrència amb un altre mot de formació popular, *foradada*, profusament usat en el llenguatge parlat i que trobem també en els textos literaris: recordem, només, el conegut vers de Salvat-Papasseit, ...*I la volta del cel era una foradada*. Però en lloc de *mina* i de *foradada* s'ha imposat avui l'anglicisme *túnel*, l'ús del qual coneix cada dia una més gran extensió. No fóra pas encertat de voler combatre aquesta forma, que recullen tots els diccionaris moderns, però sí que pot resultar oportú de recordar l'existència de les formes concurrents, que en alguns casos es poden potser considerar preferibles.